

Stockholms
stad

Funktionshinderinspektörernas årsrapport 2025

Funktionshinderinspektörernas årsrapport 2025

Februari 2026

Dnr: SOF 2025/854

Utgivningsdatum: Februari 2026

Utgivare: Socialförvaltningen, Avdelningen för strategi och utveckling

Kontaktperson: Hanna Rossetti

Sammanfattning

Funktionshinderinspektörerna har under 2025 genomfört två kvalitetsgranskningar.

Under våren 2025 gjordes en kvalitetsgranskning inom verksamhetsområdet funktionsnedsättning avseende barns delaktighet i handläggningen av insatser enligt LSS. Granskningen genomfördes i stadsdelsförvaltningarna Enskede-Årsta-Vantör, Farsta, Hässelby-Vällingby och Norra innerstaden. Granskningen visade flera goda exempel på hur handläggarna arbetade för att göra barn delaktiga i handläggningsprocessen. Det gick dock inte alltid att utläsa av dokumentationen i personakten vilka åtgärder, överväganden och bedömningar som gjorts utifrån det enskilda barnets ålder, mognad och funktionsnedsättning. Det medför att det är svårt att med säkerhet veta om barn får information och ges möjlighet att komma till tals i ärenden som rör dem. Att göra barn med kommunikationssvårigheter delaktiga i större utsträckning var ett tydligt utvecklingsområde.

Under hösten 2025 gjordes en kvalitetsgranskning inom verksamhetsområdet socialpsykiatri avseende sysselsättning och öppna verksamheter. Granskningen genomfördes i stadsdelsförvaltningarna Hägersten-Älvsjö, Järva, Skärholmen och Södermalm. Granskningen visade att många utredningar var välskrivna med relevant information om den enskildes livssituation. Aktuella utredningar fanns som underlag till beslut i många ärenden.

Båda kvalitetsgranskningarna visade att beställare och utförare till stor del följer stadens riktlinjer, anvisningar och avtal samtidigt som fortsatt utvecklingsarbete behöver ske för att säkerställa att handläggning och genomförande av insatser sker på ett rättssäkert och likställt sätt. Enskilda behöver involveras mer i planeringen av hur beviljade insatser ska genomföras. Samarbetet mellan beställare och utförare behöver också bli bättre. De granskade enheterna behöver säkerställa att anhöriga uppmärksammas och får information om möjlighet att få stöd för egen del. Fortsatt arbete behövs också för att barnrättsperspektivet än mer ska genomsyra handläggningen. Det gäller både ärenden som avser insatser som ges direkt till barnet samt ärenden där ett anhörigt barn påverkas av den enskildes situation.

Sammantaget visade granskningarna på både styrkor och utvecklingsområden hos de granskade enheterna. Flera av dessa berörde flera eller samtliga enheter men det fanns en variation både inom och mellan enheterna. Fortsatt arbete för ökad samsyn och rättssäker handläggning behövs liksom fortsatt stadsövergripande

arbete genom utbildning, anvisningar och fortsatta diskussioner i chefsnätverk.

Under hösten 2025 har de granskningar som genomfördes under 2024 följts upp. De granskningar som följts upp är *Bostad med särskild service inom verksamhetsområdet socialpsykiatri* och *Ledsagning enligt SoL och ledsagarservice enligt LSS till barn och unga vuxna*. Uppföljningarna visar att samtliga enheter och verksamheter på olika sätt har kunnat använda granskningsresultaten för att utveckla sitt arbete. På gruppbostäderna har utvecklingsarbete gjorts genom att se över rutiner för dokumentation och användandet av begränsningsåtgärder. Kompetensutveckling har antingen genomförts under 2025 eller planeras under 2026. Vidare har ett stort fokus legat på utveckling av aktivitetsutbud på boendena. På stadsdelsförvaltningarna har åtgärder vidtagits för att förbättra dokumentation och säkerställa rättssäker handläggning. Rutiner för information till enskilda har setts över. Flera enheter har använt resultatet för att utveckla sina egna aktgranskningsmallar vilket skapar bättre förutsättningar för det egna uppföljnings- och kvalitetsarbetet. För att skapa samsyn i arbetsgrupperna redogör flera stadsdelsförvaltningar för att gemensamma planeringsdagar och workshops har genomförts under året.

Innehåll

Sammanfattning	2
Inledning.....	5
Kvalitetsgranskningar 2025.....	7
Barns delaktighet i handlägningsprocessen enligt LSS.....	8
<i>Granskningsresultat.....</i>	<i>9</i>
<i>Sammanfattande analys.....</i>	<i>11</i>
Sysselsättning och öppna verksamheter inom socialpsykiatri.....	14
<i>Granskningsresultat.....</i>	<i>15</i>
<i>Sammanfattande analys.....</i>	<i>17</i>
Uppföljning av tidigare granskningar	19
Bostad med särskild service inom verksamhetsområdet socialpsykiatri ..	20
<i>Åtgärder som genomförts med anledning av granskningsresultatet</i>	<i>20</i>
Ledsagning enligt SoL och ledsagarservice enligt LSS till barn och unga vuxna	23
<i>Åtgärder som genomförts med anledning av granskningsresultatet</i>	<i>24</i>
Slutord	26
Planering 2026	27

Inledning

Stockholms stads funktionshinderinspektörer har till uppgift att utifrån kommunstyrelsens instruktioner granska kvalitet i biståndsbedömda insatser för personer med funktionsnedsättning som handläggs enligt socialtjänstlagen (SoL) och lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). Arbetet utgår från lagstiftning, förordningar och föreskrifter liksom stadens riktlinjer inom området. Uppdraget har ett generellt brukarperspektiv. För att ta del av olika målgruppers angelägna frågor hålls kontinuerlig kontakt med brukarorganisationer. Bevakning av likställigheten över staden samt spridning av goda exempel från de granskade verksamheterna är en viktig del i arbetet. Syftet är att granskningarna ska stimulera och bidra till verksamheternas utvecklings- och kvalitetsarbete. Jämställdhet mellan kön och barnrättsperspektiv ska i möjligaste mån belysas och lyftas fram. Resultatet av varje genomförd granskning återförs till medarbetare och chefer i dialogform innan granskningsrapport fastställs av socialnämnden. Därefter vidarebefordras rapporten till samtliga stadsdelsnämnder. En årsrapport lämnas till socialnämnden samt kommunstyrelsen och dess råd för funktionshinderfrågor.

Socialstyrelsen definierar kvalitet i SOSFS 2011:9. Kvalitet innebär att en verksamhet uppfyller de krav och mål som gäller för verksamheten enligt lagar och andra föreskrifter inom hälso- och sjukvård, socialtjänst och stöd och service till vissa funktionshindrade och beslut som har meddelats med stöd av sådana föreskrifter.

I både SoL och LSS finns kvalitetsparagrafer. Av 5 kap. SoL 1-3 §§ framgår:

”Verksamhet inom socialtjänsten ska vara av god kvalitet. Verksamheten ska bedrivas i enlighet med vetenskap och beprövad erfarenhet. Var och en som fullgör uppgifter inom socialtjänsten ska medverka till att den verksamhet som bedrivs och de insatser som genomförs är av god kvalitet.

Socialnämnden ska systematiskt och fortlöpande följa upp, utveckla och säkra kvaliteten i verksamheten.

Personal som utför uppgifter inom socialtjänsten ska ha lämplig utbildning och erfarenhet.”

Av 6 § LSS framgår:

”Verksamheten enligt denna lag skall vara av god kvalitet och bedrivas i samarbete med andra berörda samhällsorgan och myndigheter. Verksamheten skall vara grundad på respekt för den enskildes självbestämmanderätt och integritet. Den enskilde skall i största möjliga utsträckning ges inflytande och medbestämmande över insatser som ges. Kvaliteten i verksamheten skall systematiskt och fortlöpande utvecklas och säkras. För verksamheten enligt denna lag skall det finnas den personal

som behövs för att ett gott stöd och en god service och omvårdnad skall kunna ges.”

Socialtjänsten styrs av lagstiftning och nationella styrdokument. God kvalitet inom socialtjänsten kräver en samsyn och för att uppnå det är definitioner nödvändiga. Socialstyrelsen och Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) har arbetat fram definitioner på sex kvalitetsområden utifrån lagstiftningens kvalitetsparagrafer. Granskningarna består av kvantitativ och kvalitativ aktgranskning samt dialogmöten med chefer och handläggare och utgår från de kvalitetskriterier som tagits fram av Socialstyrelsen och SKR:

- **Trygghet och säkerhet**
Trygghet och säkerhet innebär att stöd och insatser utförs enligt gällande regelverk. De är förutsägbara och det finns möjlighet till insyn. Risk för kränkning, försummelse, fysisk eller psykisk skada förhindras genom förebyggande arbete.
- **Självbestämmande och integritet**
Självbestämmande och integritet innebär att den enskilde är delaktig, har inflytande och ges möjlighet till egna val.
- **Tillgänglighet**
Tillgänglighet innebär att det är lätt att få kontakt med socialtjänsten och vid behov få del av stöd och insatser inom rimlig tid. Information och kommunikation är begriplig och anpassad efter olika gruppers och individers behov. Kommunikationen mellan den enskilde och professionen präglas av ömsesidighet och dialog.
- **Helhetssyn och samordning**
Helhetssyn utgår från den enskildes samlade livssituation. Då den enskilde har behov av stöd och insatser som bedrivs inom olika verksamheter eller av olika utförare och professioner är dessa samordnade. Det finns en tydlig ansvarsfördelning och stöd och insatser präglas av kontinuitet.
- **Kunskapsbaserad verksamhet**
Kunskapsbaserad verksamhet innebär att tjänsterna utförs i enlighet med vetenskap och beprövad erfarenhet. Den enskildes egna erfarenheter tas till vara.
- **Effektivitet**
Effektivitet innebär att resurserna utnyttjas på bästa sätt för att uppnå uppsatta mål för verksamheten.

Kvalitetsgranskningar 2025

Under 2025 har funktionshinderinspektörerna genomfört två kvalitetsgranskningar.

Under våren 2025 gjordes en granskning inom verksamhetsområdet funktionsnedsättning som sammanställdes i rapporten *Barns delaktighet i handlägningsprocessen enligt LSS – en kvalitetsgranskning*.¹ Granskningen genomfördes i stadsdelsförvaltningarna Enskede-Årsta-Vantör, Farsta, Hässelby-Vällingby och Norra innerstaden.

Under hösten 2025 gjordes en granskning inom verksamhetsområdet socialpsykiatri som sammanställdes i rapporten *Sysselsättning och öppna verksamheter – en kvalitetsgranskning*.² Granskningen genomfördes i stadsdelsförvaltningarna Hägersten-Älvsjö, Järva, Skärholmen och Södermalm.

Kvalitetsgranskningarna innefattade aktgranskning samt dialogmöten med chefer och handläggare. Aktgranskning genomfördes i den digitala personakten i stadens verksamhetssystem utifrån en upprättad granskningsmall. Ärenden valdes ut med ett slumpmässigt kvoturval uppdelat på kön. Granskningsmallarna utgick från Socialstyrelsens handbok samt stadens riktlinjer och anvisningar och utformades utifrån övergripande syfte och frågeställningar för respektive granskning. För att kategorisera de variabler som ingick i granskningsmallen lades oidentifierade uppgifter in. För att ytterligare fördjupa förståelsen för det kvantitativa resultatet har även en kvalitativ analys av den skriftliga dokumentationen gjorts vid respektive granskning. Dialogmötena utgick från en framtagen frågeguide. Exempel på frågor som ställdes var hur arbetet är organiserat på den egna förvaltningen, hur respektive enhet arbetade med handlägningsprocessen samt eventuella behov av kompetensutveckling. Under mötena ställdes följdfrågor för att vidareutveckla resonemang och möjliggöra att alla deltagare fick komma till tals. Syftet med att använda flera metoder och källor i en och samma granskning har varit att få en ökad tillförlitlighet genom att olika uppgifter kan jämföras med varandra.

Nedan presenteras en sammanfattning av granskningsresultat och sammanfattande analys för respektive granskning. Analysen omfattar kvalitetsområdena trygghet och säkerhet, självbestämmande och integritet, tillgänglighet, helhetssyn och

¹ Dnr SOF 2025/779.

² Dnr SOF 2025/409.

samordning samt kunskapsbaserad verksamhet och effektivitet som redovisas under gemensam rubrik. Vissa teman går in i varandra och de är redovisade under det kvalitetsområde där temat bäst passar in.

Barns delaktighet i handlägningsprocessen enligt LSS

Stockholms stad har högt ställda mål för att garantera barns rättigheter och inflytande enligt barnkonventionen. Stadens beslutsfattande ska utgå från ett tydligt barnperspektiv och barnets bästa ska alltid stå i centrum. Barn ska ha möjlighet att påverka beslut som rör dem. Socialnämnden ska verka för att stadens socialtjänst i allt arbete har ett barnperspektiv och ett barnrättsperspektiv och att barn och unga görs delaktiga. Stadsdelsnämnderna ska arbeta för att säkerställa barns delaktighet i handläggningen samt skapa förutsättningar för barns rätt till information.³ Sedan den 1 januari 2020 är barnkonventionen lag vilket innebär att barns rättigheter har fått en starkare ställning och ska beaktas av domstolar och myndigheter i avvägningar och bedömningar som görs i mål och ärenden som rör barn. I LSS finns bestämmelser som svarar mot barnkonventionen.

Under hösten 2024 genomförde funktionshinderinspektörerna en granskning av ärenden avseende insatserna ledsagning och ledsagarservice för barn och unga. Resultatet visade bland annat att det fanns behov av fördjupad kunskap om hur stadens befintliga rutiner och anvisningar gällande barns delaktighet tillämpas i praktiken. Mot bakgrund av detta bedömdes det finnas behov av fortsatt granskning på området. 2025 års kvalitetsgranskning syftade till att se hur barn gjordes delaktiga i handlägningsprocessen vid ansökan om insats enligt LSS, hur stadsdelsförvaltningarnas handläggning överensstämde med lagstiftarens intentioner samt om lagstiftningen tillämpades på ett likställt sätt.

Kvalitetsgranskningen genomfördes i stadsdelsförvaltningarna Enskede-Årsta-Vantör, Farsta, Hässelby-Vällingby och Norra innerstaden under våren 2025 och avsåg beslut som var fattade under 2024. Totalt omfattade granskningen 167 unika ärenden, 74 flickor och 93 pojkar. Samtliga barn vars ärenden ingick i granskningen tillhörde personkrets 1 enligt LSS. Utöver detta förekom även att flera barn hade ytterligare diagnoser. Utifrån variationen av diagnoser fanns det stora skillnader i hur barnen

³ Stockholms stads budget 2025 Dnr KS 2024/939.

kommunicerade. Majoriteten av barnen kommunicerade verbalt i olika omfattning medan några barn helt saknade verbal kommunikation.

Granskningsresultat

Granskningen visade att handläggaren hade träffat barnet i samband med utredning av ansökan om insats i drygt hälften av de granskade ärendena. Det varierade också i vilken omfattning barn gjordes delaktiga i utredningen, både inom och mellan enheterna. Barnet gjordes delaktigt i utredningen i knappt hälften av de utredningar som ingick i det granskade materialet. Att göra barn med kommunikationssvårigheter delaktiga i större utsträckning var ett tydligt utvecklingsområde.

I de ärenden där handläggaren inte träffat barnet eller där barnet inte varit delaktigt framgick inte alltid anledningen till detta i dokumentationen. Det gick inte heller alltid att utläsa av dokumentationen i personakten vilka åtgärder, överväganden och bedömningar som gjorts utifrån det enskilda barnets ålder, mognad och funktionsnedsättning. I flera av de granskade ärendena fanns dokumentation om att olika typer av information lämnats till vårdnadshavare. Det framgick dock sällan om information kopplad till barnets rätt att vara delaktig alternativt inte vara delaktig lämnats. Det saknades även dokumentation som visade eventuella överenskommelser om att vårdnadshavaren skulle ge information till barnet.

I de ärenden där anledningen till att barnet inte varit delaktigt hade dokumenterats framkom olika anledningar. Vanligast var att handläggaren bedömt att barnet hade för omfattande svårigheter i kommunikationen eller för låg ålder. I flera ärenden angavs även att barnet inte skulle behöva träffa eller ha kontakt med en okänd vuxen när det inte krävdes för att handläggaren skulle kunna göra sin bedömning av rätten till insats. Vid dialogmötena lyftes ytterligare anledningar till att inte träffa barnet eller att på annat sätt inte göra barnet delaktigt i samband med utredning. Flera handläggare uttryckte att de valde att inte träffa eller ha kontakt med barnet om de redan på förhand kunde bedöma att ansökan om insats skulle resultera i ett avslagsbeslut. Det lyftes även att det förekom att barnen själva uppgav att de inte ville delta på möte eller samtal eller att vårdnadshavare inte ville att barnet skulle delta.

Granskningen visade också flera goda exempel på hur handläggarna arbetade för att göra barn delaktiga i handlägningsprocessen. I ärenden där barnet inte deltog på utredningsmöte förekom det

exempelvis att handläggaren hade kontakt med barnet via telefonsamtal och sms, eller att barnet svarade på handläggarens frågor skriftligen via mejl (på egen hand eller med stöd av vårdnadshavare). Det fanns även goda exempel på att anpassningar hade gjorts för att barnet skulle kunna delta på utredningsmötet. Granskningen visade även på ett antal exempel när barnets röst, åsikter och svar på frågor tydligt framgick i DUR-utredningen. Ett särskilt gott exempel var när barnet var av annan uppfattning än vårdnadshavare och detta framgick tydligt av dokumentationen.

I majoriteten av de ärenden där barnet var 15 år eller äldre vid tiden för ansökan var det, enligt dokumentationen, vårdnadshavare som hade ansökt om insats för barnets räkning. I cirka hälften av dessa ärenden framgick det inte av dokumentationen om barnet hade samtyckt till ansökan och det gick inte heller att utläsa om handläggaren bedömt att barnet saknade förmåga att på egen hand ta ställning i frågan.

I de fall där det gick att utläsa att beslut och utredning skickats hem till barnet framgick sällan om informationen anpassats till barnets ålder och funktionsnedsättning. Att utredning och beslut skickats direkt till barnet förekom även i ärenden där handläggaren varken träffat eller gjort barnet delaktigt på annat sätt. I dessa fall kan det antas att korrespondensen varit avsedd för vårdnadshavare eller ombud.

Barnkonsekvensanalyser saknades i ett flertal av de granskade ärendena och det saknades således dokumentation gällande hur barnets bästa beaktats vid bedömning och beslut. I flera av de ärenden där en analys fanns i utredningen var det stora skillnader mellan hur handläggare dokumenterat analysen, både inom och mellan enheterna. I flera analyser fanns generella skrivningar om vad som bedömdes vara barns bästa. I majoriteten av de ärenden där handläggaren gjort en analys och genom analysen identifierat negativa konsekvenser saknades resonemang om kompenserande faktorer. Någon särskild barnkonsekvensanalys för syskon fanns inte i något av de granskade ärendena. I ett mindre antal ärenden omnämndes syskon i samband med barnkonsekvensanalysen. Vid dialogmöten framkom att handläggarna önskar mer tydlighet gällande hur barnkonsekvensanalys ska genomföras och dokumenteras i ärenden som rör insatser direkt till barn.

Det förekom att brev skickades till syskon med information om att deras syskon med funktionsnedsättning beviljats en insats och vad den innebär.

Ingen av de enheter som ingick i granskningen hade tydliga rutiner för att informera om individuell plan enligt LSS. Det saknades dokumentation i samtliga granskade ärenden om att information och erbjudande om individuell plan lämnats till barnet och/eller barnets vårdnadshavare. Flera handläggare uppgav att det inte är så vanligt att barn och/eller vårdnadshavare efterfrågar en individuell plan.

Granskningen visade även att individuppföljning är ett utvecklingsområde. Det handlar både om att genomföra strukturerade uppföljningar och att dokumentera dem på ett likvärdigt sätt i personakten.

Sammanfattande analys

Trygghet och säkerhet

För att säkerställa att ansökan om insats inte utreds och beviljas mot barnets vilja i ärenden som rör barn som är 15 år och äldre behöver enheterna ha rutiner för hantering och dokumentation avseende detta. Det kan finnas skäl till att även äldre barn, till följd av en funktionsnedsättning, inte kan ansöka om insats eller ge samtycke till ansökan. Uppgifter om vem som ansöker samt vilka bedömningar som gjorts gällande barnets förmåga att förstå vad saken gäller och uttrycka en egen vilja behöver dock vara tydligt dokumenterade.

Av dokumentationen vid handläggning av ärenden som rör barn ska det framgå vilken information som har lämnats till barnet och när samt på vilket sätt informationen har lämnats. Vidare ska det också framgå vilka åsikter som barnet har fört fram i ärendet. Det är vidare av stor vikt att det framgår av dokumentationen till vem handläggaren skickar handlingar och att formuleringar i till exempel följebrev anpassas utifrån vem brevet är ställt till.

Det gick inte alltid att utläsa av dokumentationen i personakten vilka överväganden och bedömningar som gjorts utifrån det enskilda barnets ålder, mognad och funktionsnedsättning. Det är möjligt att handläggarna gjort olika överenskommelser, överväganden och bedömningar i större utsträckning än vad dokumentationen i akterna visar. Under dialogmötena gavs flera exempel på hur handläggarna arbetade för att göra barn delaktiga i handläggningsprocessen och om behovet av att anpassa arbetssätten utifrån barnens individuella förutsättningar. När dokumentation saknas eller är bristfällig medför det dock att det är svårt att med

säkerhet veta om barn får information och ges möjlighet att komma till tals i ärenden som rör dem.

Granskningen visade att kunskap om genomförande och dokumentation av barnkonsekvensanalyser är ett utvecklingsområde. Fortsatt arbete behövs för att barnrättsperspektivet än mer ska genomsyra ärendehandläggningen. Standardskrivningar behöver kompletteras med en individuell bedömning av hur det enskilda barnet påverkas av det beslut som ska fattas.

Det är viktigt att beakta att rätten till individuell plan är lagstadgad i LSS. Det är även viktigt att observera att individuell plan enligt LSS inte är helt jämförbar med samordnad individuell plan. Information om rätten att begära individuell plan finns förvisso förtryckt i stadens beslutsmall men det kan inte förutsättas att det är tillräckligt i varje enskilt ärende.

Självbestämmande och integritet

Att barnet deltar i möten och samtal under utredningen betyder inte alltid att barnet görs delaktigt och får information eller möjlighet att själv svara på frågor och uttrycka sin åsikt. Barn kan göras delaktiga på fler sätt än genom deltagande i möten och samtal, till exempel genom att vårdnadshavare informerar barnet och tar reda på barnets åsikter eller att barnet svarar skriftligen på frågor från handläggaren. En reflektion från diskussionerna vid dialogmötena som också gick att utläsa av dokumentationen är att handläggarna tycktes vilja skydda barnet från att prata om eller få information om svåra frågor. Det verkade också finnas en generell uppfattning att barn riskerar att fara illa av att göras delaktiga i de fall beslutet resulterar i ett avslag. Det är viktigt att ha med sig att barns rätt till information och delaktighet är lagstadgad samtidigt som det naturligtvis ska beaktas att barn inte har någon skyldighet att vara delaktiga i handläggningsprocessen. Barnets bästa kan ibland innebära att barnet inte görs delaktigt eller bara görs delaktigt till viss del. Det är dock av stor vikt att sådana bedömningar är individuella och att de görs tillsammans med barn och/eller vårdnadshavare.

Tillgänglighet

Stadens handläggare behöver ha kännedom om det informationsmaterial som finns att tillgå samt att det används i de ärenden där det är möjligt. Det är också viktigt att beakta att barn med funktionsnedsättning har rätt att få anpassat stöd så att de ges en reell möjlighet att vara delaktiga och därmed får tillgång till sina

rättigheter. Ett annat utvecklingsområde som identifierades var att handläggare behöver tydliggöra vem som har lämnat vilken information och svarat på vilka frågor i utredningen. Det är också viktigt att uppmärksamma att det faktum att barnet inte kan beskriva sina behov inte kan likställas med att inte alls kunna vara delaktig i utredningen.

Helhetssyn och samordning

Ett anhörigt syskon kan ibland behöva få berätta om sig själv och sin syskonsituation, få ökad kunskap om sitt syskons funktionsnedsättning och diagnos samt få ställa frågor och uttrycka tankar och känslor. Flera handläggare från olika enheter uttryckte att det inte var helt tydligt vilken typ av stöd som fanns att få för anhöriga barn på den egna förvaltningen. Ansvar för att uppmärksamma anhöriga barn och ge stöd, alternativt hänvisa vidare till rätt stödinsats, ligger på alla medarbetare inom socialtjänsten som möter barnet, barnets föräldrar eller syskon. Detta kräver i sin tur att det finns kunskap i organisationen om vilket stöd som finns att få samt var och hur barnet kan få del av relevant stöd. Enheterna behöver således säkerställa att handläggare har kännedom om vad den egna förvaltningen erbjuder samt var de kan hänvisa anhöriga som önskar få stöd.

Genomläsning av dokumentationen i personakterna visade att syskon till barn med funktionsnedsättning ibland påverkades påtagligt av de beslut som fattades. Det kunde handla om att barnet med funktionsnedsättning beviljades en insats eller inte beviljades en insats. Någon särskild barnkonsekvensanalys för syskon fanns inte i något av de granskade ärendena. I ett mindre antal ärenden omnämndes syskon i samband med barnkonsekvensanalysen. Vid dialogmötena uppgav flera handläggare att det är otydligt hur det är tänkt att syskonperspektivet ska inhämtas och dokumenteras samt att de känner sig osäkra på om de som handläggare ska ha kontakt med syskon. Det lyftes även att det borde vara tydligare i anvisningar och stödmaterial hur syskonperspektivet ska hanteras. Mot bakgrund av det som framkommer i granskningen, både vid dialogmöten och i granskning av akter, kan det finnas skäl för socialnämnden att se över om sådan information behöver tas fram.

Kunskapsbaserad verksamhet och effektivitet

Ett tydligt utvecklingsområde som framträdde både vid dialogmöten och aktgranskning var användning av AKK (alternativ och kompletterande kommunikation) och andra typer av anpassningar för att möjliggöra delaktighet för barn med omfattande

funktionsnedsättning och kommunikationssvårigheter. Biståndshandläggarna möter barn med många olika typer av funktionsnedsättningar och som har olika sätt att kommunicera. Det ställer höga krav när det kommer till att säkerställa alla barns rätt till att få anpassad information och möjlighet att komma till tals i frågor som rör dem. Att inkludera barn som har omfattande kommunikationssvårigheter kräver att stadens handläggare ges de förutsättningar som krävs för detta. Avsaknad av kunskap om hur olika kommunikationshjälpmedel används riskerar att leda till att barn som egentligen hade kunnat göras delaktiga inte får sina rättigheter tillgodosedda. Att kunskap och förståelse varierar, både inom handläggargrupper och mellan förvaltningar, är förståeligt men det riskerar samtidigt att påverka likställigheten för de barn som är i behov av stöd och insatser. Handläggarens erfarenhet, kunskap och tid påverkar med stor sannolikhet i vilken omfattning barnet görs delaktig. Detta innebär att det blir stora skillnader mellan hur barn med verbal kommunikation och barn som saknar verbal kommunikation involveras i utredningar. Kunskap om metoder för AKK och digitala hjälpmedel är väsentligt, men inte avgörande. Avsaknad av tillräcklig utbildning inom kommunikation och kommunikationsstöd innebär dock med stor sannolikhet att alla barn inte ges möjlighet till delaktighet i den omfattning som de har rätt till.

Sysselsättning och öppna verksamheter inom socialpsykiatri

Insatsen sysselsättning inom socialpsykiatri beviljas enligt socialtjänstlagen. En biståndsbedömd sysselsättningsverksamhet ska enligt stadens riktlinjer ha ett tydligt syfte med verksamheten som erbjuds. Insatsen har två inriktningar, socialt inriktad sysselsättning och arbetsrehabiliterande sysselsättning.⁴ Den som får ett beslut om sysselsättning kan välja mellan olika utförare. I valfrihetssystemet ingår utförare i stadens egen regi, upphandlade entreprenader samt de utförare som ansökt och slutit avtal enligt lagen om valfrihetssystem (LOV) med Socialförvaltningen.

Utöver biståndsbedömd sysselsättning kan stadsdelsförvaltningarna, utifrån särskilda riktlinjer, bevilja särskilt individanpassad stödinsats för att underlätta arbete eller studier enligt 11 kap 4 § SoL (tidigare 4 kap. 2 § SoL). Skillnaden mellan insatsen särskilt individanpassad stödinsats och sysselsättning inom socialpsykiatri är att särskilt individanpassad stödinsats har ett tydligt och primärt fokus på arbete eller studier. Då stödinsatsen anses vara utöver de

⁴ Riktlinjer för utredning, dokumentation m.m. inom stadens socialpsykiatri, Antagna av KF 2011-05-23, Reviderade 2012-03-15.

insatser som socialtjänsten ansvarar för att bevilja enligt SoL prövas rätten till insatsen utifrån kommunfullmäktiges beslut om särskilda kriterier där samtliga kriterier ska vara uppfyllda.⁵

Kvalitetsgranskningen omfattade dialogmöten med chefer och medarbetare i de granskade stadsdelsförvaltningarna och aktgranskning av totalt 120 ärenden, hälften kvinnor och hälften män, där den enskilde fått bifall på ansökan om bistånd. Av dessa utgjorde 80 ärenden insatsen sysselsättning och 40 ärenden insatsen särskilt individanpassad stödinsats. Därtill granskades totalt 17 ärenden där personen fått avslag på insatsen sysselsättning och då primärt avseende bedömning och motivering av beslut. Verksamhetsbesök gjordes även i fyra träfflokaler där dialog fördes med chefer och personal om verksamheternas innehåll och utbud. Ett flertal av de personer som besöker träfflokalerna deltog också vid dialogmötena och bidrog med värdefull kunskap om verksamhetens betydelse för dem.

Granskningsresultat

Granskningen visade att många utredningar var välskrivna och att handläggarna till stor del följde stadens riktlinjer och anvisningar samtidigt som det finns utrymme för utveckling och fortsatt arbete för att säkerställa att handläggningen sker på ett rättssäkert och likställt sätt. Det fanns ett antal goda exempel där den enskildes röst, åsikter och önskemål framgick av dokumentationen vid utredning, genomförande och uppföljning av insats. Samtidigt visade granskningen att den enskilde behöver involveras mer i planeringen av hur insatsen ska genomföras.

Granskningen visade bland annat att så kallade *administrativa förlängningar* förekom där beslutet förlängdes i avvaktan på att en ny utredning skulle genomföras. I flera av dessa fall hade handläggaren haft kontakt med den enskilde innan beslutet förlängdes men det förekom i några fall att den enskilde inte tillfrågats om han eller hon önskade ha kvar insatsen.

Det framgick genomgående av utredning och beslut vilken insats den enskilde ansökt om. Däremot fanns det en variation i ärendena om det framgick lagrum, om ansökan var muntlig eller skriftlig samt datum för när ansökan inkommit. I flera ärenden som avsåg insatsen sysselsättning framgick det inte av dokumentationen vilken omfattning den enskilde ansökt om. Inte heller av beslutet framgick det vilken omfattning den enskilde beviljats.

⁵ Riktlinjer för särskilt individanpassad stödinsats för att underlätta arbete eller studier enligt 4 kap 2 § socialtjänstlagen, dnr: 3.1.1-70/2022.

Beslutstiderna varierade i de granskade ärendena. Beslutstider längre än ett år förekom endast i två ärenden och avsåg insatsen särskilt individanpassad stödinsats. Granskningen visade att det är vanligast förekommande med tidsbegränsade biståndsbeslut med ändringsförbehåll utan motivering till någon av delarna.

I flera av de granskade ärendena framgick det att den enskilde hade eller levde med minderåriga barn och i några av dessa ärenden fanns det goda exempel på hur barnrättsperspektivet beaktats. Det förekom även ärenden där det inte helt tydligt framgick om det fanns barn som kunde påverkas av den enskildes situation och till följd av detta behövde stöd för egen del. En av de granskade stadsdelsförvaltningarna använder underrubriken *Barnperspektiv* under livsområde *Familj och andra relationer* vilket gjorde att det tydligt framgick uppgifter om barn och föräldraskap i utredningen. I de fall där det fanns barn var det svårt att utläsa hur handläggaren hade tagit reda på information gällande om och i sådana fall hur barnet/barnen påverkades av den enskildes situation och det beslut som skulle fattas.

I majoriteten av de ärenden där det hade kunnat vara relevant att erbjuda stöd till anhöriga vuxna och barn saknades dokumentation om att sådan information lämnats.

I drygt hälften av de granskade ärendena framgick det av dokumentationen att den enskilde hade fått alternativt inte fått frågor om våld i samband med ansökan eller uppföljning. I resterande ärenden framgick det inte om frågan hade ställts eller inte.

Den enskildes personliga mål framgick i både utredning och beställning i totalt 15 ärenden, 13 procent. Granskningen visade att enskilda behöver involveras mer i planeringen av hur beviljade insatser ska genomföras. Granskningen visade även att uppföljning av insats sällan genomfördes i enlighet med stadens riktlinjer och anvisningar. Samarbetet mellan beställare och utförare behöver också bli bättre.

I hälften av de granskade ärendena framgick att det fanns ett aktuellt sekretessmedgivande för kontakt med privata eller professionella kontakter. I några av dessa ärenden förekom även fullmakter. I ett fåtal ärenden var det uppenbart att det inte var aktuellt med något sekretessmedgivande. I flera ärenden fanns kontakter med utomstående dokumenterade i journalen trots att det inte framgick av dokumentationen om medgivande fanns eller ej. Det förekom även ärenden där det fanns dokumenterade kontaktuppgifter till närstående och professionella men där det inte framgick om det fanns medgivande att ha kontakt med dem.

Granskningen visade att handläggning av särskilt individanpassad stödinsats inte alltid sker i enlighet med de riktlinjer och

anvisningar som tagits fram för insatsen. Endast i ett av de granskade ärendena framgick det tydligt av utredning och bedömning att samtliga kriterier som beslutats av kommunfullmäktige var uppfyllda. Vidare framgick det att biståndsbeslutet hade formulerats i enlighet med stadens riktlinjer och anvisningar i 65 procent av de granskade ärendena. I en av de granskade förvaltningarna var samtliga beslut formulerade i enlighet med stadens riktlinjer och anvisningar.

Vid dialogmöten framkom att handläggare och chefer upplever att det sällan startas nya verksamheter. Att utbudet är begränsat leder, enligt flera handläggare och chefer, till att det blir långa köer på de verksamheter som är populära. Granskningen visade också att de öppna träfflokaler är viktiga för personer med psykisk funktionsnedsättning eftersom de skapar struktur i vardagen och bidrar till en känsla av tillhörighet och sammanhang. Flera av deltagarna lyfte att de uppskattar att det är mindre kravfyllt att delta i öppen verksamhet då de kan komma och gå som de vill samt att de själva kan välja hur länge de vill stanna.

Sammanfattande analys

Trygghet och säkerhet

Välskrivna DUR-utredningar där den enskildes intressen, resurser och eventuella önskemål framgår bidrar till att ge en helhetsbild av den enskildes livssituation. Granskningen visade att många utredningar var välskrivna samtidigt som det finns utrymme för utveckling och fortsatt arbete för att säkerställa att handläggningen sker på ett rättssäkert och likställt sätt. Den enskildes rättssäkerhet behöver stärkas genom att ansökt och beviljad omfattning specificeras i beslutet. Det kan även finnas skäl att diskutera frågan om schablonmässiga beslutslängder inom verksamhetsområdet.

Ett beslut om insats ska regelbundet följas upp för att säkerställa att insatsen motsvarar behoven. Dokumentation av uppföljning och eventuella förändringar i insatsens upplägg och utförande var ett tydligt utvecklingsområde i de granskade enheterna.

Insatsen särskilt individanpassad stödinsats har varit biståndsbedömd sedan 2023 och har inneburit ett nytt arbetssätt för handläggarna. Då granskningen visade att handläggningen inte fullt ut genomfördes i enlighet med stadens riktlinjer och anvisningar kan det finnas skäl att se över om ytterligare stöd och genomgångar kopplat till handlägningsprocessen behöver ges.

Självbestämmande och integritet

Biståndshandläggarna behöver så långt det är möjligt stötta den enskilde i framtagandet av mål för insatsen. Gällande val av

utförare är det viktigt att den enskilde, vid behov, får information som är så utförlig att det är möjligt för denne att göra sitt val. Det behöver också säkerställas att det finns rutiner för att inhämta medgivande till kontakter med andra innan sådana tas och att detta är tydligt dokumenterat. Det ska inte råda någon tvekan om vilka kontakter som får tas med det privata och professionella nätverket kring den enskilde. Samarbetet mellan beställare och utförare behöver bli bättre gällande beställningar, genomförandeplaner och uppföljning.

Tillgänglighet

Forskning visar och understryker att sysselsättning är en viktig del av individens återhämtning vid psykisk ohälsa och sjukdom. Socialpsykiatrins målgrupp är bred med en stor variation i ålder, psykiatrisk problematik och stödbehov. I takt med att målgruppen förändras och fler unga personer ansöker om insatsen behöver det finnas verksamheter som även tilltalar den yngre målgruppen. Öppen verksamhet i form av träfflokal kan inte ersätta sysselsättning men kan däremot vara ett viktigt komplement. Träfflokaler kan vara ett sätt att nå individer i behov av stöd i ett tidigt skede. Det är viktigt att utbudet av träfflokaler och dess innehåll är likvärdigt. Utbudet var på många sätt liknande i de aktuella träfflokalerna samtidigt som det också fanns skillnader i innehåll och aktiviteter. Det kan därför finnas skäl att se över likställigheten så att likvärdig verksamhet erbjuds till stadens invånare oavsett vilket stadsdelsområde de bor i.

Helhetssyn och samordning

Personer med psykisk funktionsnedsättning och deras anhöriga är ibland i behov av samordnade insatser från olika enheter inom stadsdelsförvaltningen. Inom ramen för sin informationsskyldighet kan handläggare uppmärksamma behov av stöd utöver de biståndsbedömda insatserna vilket ställer krav på att handläggare har god kännedom om vilket samlat stöd som finns på den egna förvaltningen. Det är viktigt att handläggaren dokumenterar om det finns minderåriga barn. Det behöver också framgå i dokumentationen hur handläggaren har tagit reda på information gällande om och i sådana fall hur barnet/barnen påverkas av den enskildes situation och det beslut som ska fattas. Fortsatt arbete behövs för att barnrättsperspektivet än mer ska genomsyra ärendehandläggningen när barn påverkas av den vuxnes situation.

Samtliga stadsdelsförvaltningar som ingick i granskningen har anhängigkonsulenter som arbetar på olika sätt för att stötta anhöriga till personer med psykisk funktionsnedsättning Ingen av de granskade enheterna hade tydliga rutiner för att informera om stöd till anhöriga och flera chefer uppgav att handläggarna själva gjorde en bedömning av vilka anhöriga som hade behov av sådan

information. De granskade enheterna bör se över sina rutiner så att information om anhörigstöd alltid lämnas till personer som har kontakt med anhöriga som kan ha rätt till stöd. Det finns annars risk för att informationen inte når alla som har behov av det.

Forskning visar att fler personer med funktionsnedsättning är utsatta för våld eller hot om våld jämfört med befolkningen i övrigt. Kvinnor med funktionsnedsättning har en högre våldsutsatthet än andra kvinnor. Mot bakgrund av detta är det särskilt viktigt att det dokumenteras om och när frågor om våld har ställts samt att det dokumenteras om det inte varit lämpligt att ställa frågan. Det bör även säkerställas att informationen är lättillgänglig. Dokumentation behöver därför ske på samma sätt inom en enhet.

Kunskapsbaserad verksamhet och effektivitet

Granskningen visade att handläggning och dokumentation inte alltid skedde i enlighet med föreskrifter, riktlinjer och anvisningar. En anledning som framfördes från chefer och medarbetare vid en av de granskade enheterna var hög arbetsbelastning och högt ärendeflöde. Granskningen visade dock skillnader både mellan och inom enheterna vilket kan betyda att det även finns andra orsaker till att ärenden hanteras olika. En slutsats är att arbetsgrupperna kan behöva avsätta tid för diskussion och reflektion om hur de kan säkerställa en rättssäker och likställd handläggning. Gemensamma ärendedragningar där samtliga handläggare deltar är en del i detta och de bidrar till en ökad samsyn i arbetsgruppen, rättssäkerhet för den enskilde samt utgör även ett forum för lärande.

Uppföljning av tidigare granskningar

Funktionshinderinspektörerna gör en uppföljning i varje verksamhet ungefär nio till tolv månader efter granskningens genomförande. Uppföljningen ska bidra till utvärdering och reflektion för såväl berörd verksamhet som för inspektörerna. I den här årsrapporten redovisas de uppföljningar som genomförts under 2025. De granskningar som följts upp är *Bostad med särskild service inom verksamhetsområdet socialpsykiatri - en kvalitetsgranskning av gruppboendena Bandängen, Ekeby, Elinsborgsbacken och Malmskillnadsgatan*⁶ och *Ledsagning enligt SoL och ledsagarservice enligt LSS till barn och unga vuxna - en kvalitetsgranskning i stadsdelsförvaltningarna Bromma, Järva, Kungsholmen och Skarpnäck*.⁷

⁶ Dnr SOF 2023/579.

⁷ Dnr SOF 2024/333.

Bostad med särskild service inom verksamhetsområdet socialpsykiatri

Kvalitetsgranskningen genomfördes i tre kommunala boenden samt ett boende som drivs på entreprenad. Samtliga ärenden för personer till och med 64 år som bodde i de granskade boendena ingick i granskningen. Granskningen visade bland annat att dokumentation var ett gemensamt utvecklingsområde. Granskningen visade även att samtliga verksamheter behövde arbeta med att upprätta genomförandeplaner som baserades på beställningarna och där innehållet inte ändrades. Olika typer av begränsningsåtgärder förekom i några av verksamheterna. Det fanns skillnader mellan verksamheterna gällande utbud av aktiviteter. Granskningen visade att det fanns ett engagemang och en vilja att utveckla utbudet av aktiviteter och innehåll i verksamheten.

Vid de uppföljningar som gjorts framkommer det att verksamheterna tycker att det har varit värdefullt att ingå i granskningen och att resultatet på olika sätt har bidragit till att de har kunnat utveckla sitt arbete. Flera chefer i de granskade verksamheterna framhåller att det var roligt och inspirerande att ingå i granskningen. En verksamhet lyfter särskilt fram att återkopplingen av resultatet gjorde att det blev tydligt vad de behövde utveckla och jobba framåt med. En annan verksamhet lyfter fram att det har varit värdefullt att genom granskningsresultatet, få bekräftat att de är på rätt väg i sitt utvecklingsarbete.

Som en del i att sprida och jobba vidare med granskningens resultat anordnade socialförvaltningen, under hösten 2025, en temadag om bostad med särskild service inom socialpsykiatri med fokus på aktiviteter. Temadagen riktade sig till boendepersonal. Syftet med dagen var att boendepersonal skulle ges möjlighet att träffa kollegor från liknande boenden och utbyta idéer och erfarenheter kopplat till att utveckla och anpassa aktiviteter för de boende. Vid uppföljningarna lyfte flera av de granskade verksamheterna fram att det är positivt att socialförvaltningen anordnar temadagen utifrån granskningsresultatet. Det upplevs positivt att personal som jobbar på särskilda boenden inom socialpsykiatri ges möjlighet att samlas och utbyta erfarenheter. Utvärderingen efter genomförandet av dagen visade bland annat att deltagarna upplevde att dagen var inspirerande och bidrog till nya perspektiv och idéer.

Åtgärder som genomförts med anledning av granskningsresultatet

Bandängens gruppbostad har framförallt sett över arbetet med dokumentation, samtycken och begränsningsåtgärder. Chefer och personalgrupp har samtalat om detta för att få en samsyn och de har

tagit in en föreläsare som har hållit i ett seminarium om begränsningsåtgärder och samtycken. När det gäller dokumentationen har de tagit hjälp av en utredare på den egna förvaltningen. Vidare har kontakt tagits med handläggare på stadsdelsförvaltningens beställarenhet för att tillsammans prata om beställningar och genomförandeplaner och hur dessa ska skrivas. Personalgruppen har även tagit del av socialförvaltningens digitala utbildning avseende dokumentation som finns på stadens intranät.

Rutiner kopplat till boendet har setts över vilket har lett till ett gemensamt beslut om att personalen ska vara på kontoret eller i personalrum om de behöver prata ostört. Det har tydliggjorts att de boende inte får stängas ute från gemensamhetsutrymmena. Undantaget är när matlagning pågår i köket på grund av säkerhetsskäl. Vidare har det tydliggjorts att personalen ansvarar för att tillsammans med de boende säkerställa att det finns mat i de egna kylskåpen. Det har även tagits fram en rutin för vad som gäller om någon boende missar frukost, lunch eller middag. Den boende får då en matlåda som kan värmas i den egna lägenheten.

Det är fortsatt en utmaning att genomföra aktiviteter i den omfattning som verksamheten vill. En orsak som lyfts fram är den ekonomiska ersättningen, som inte alltid möjliggör för personal att kunna erbjuda enskilda aktiviteter i tillräcklig omfattning. Det innebär att det ibland kan vara svårt att genomföra aktiviteter i enlighet med beställningar. Planering pågår dock för att få igång fler aktiviteter och som ett led i detta kommer verksamhetens aktivitetssombud delta på den temadag som anordnas av socialförvaltningen. På så kallade boendemöten planeras aktiviteter tillsammans med de boende. Vidare planeras kompetensutveckling kopplat till att personalen bättre ska förstå uppdraget och inte fastna i diagnoser utan arbeta med individens funktionsförmåga istället. Det är även viktigt att tillsammans diskutera vad återhämtning betyder och vad den enskilde behöver.

Ekeby gruppbostad har pratat om dokumentationen och har bland annat enats om att det är den enskildes namn som ska användas eftersom det är de boendes personliga journaler. Den här förändringen gjordes direkt efter återkopplingen av granskningsresultatet. Utöver det finns fortfarande en del kvar att arbeta med när det gäller dokumentation och det är ett pågående arbete. Diskussionerna på dialogmötet bidrog till idéer om förändring. Redan under granskningen togs därför en samtyckesblankett fram som kan användas för cigarettutdelning och annat. Vidare har det i verksamheten tydliggjorts att fördelning och

liknande begränsningsåtgärder ska undvikas i möjligaste mån och andra metoder ska så långt det är möjligt användas. Till våren 2026 ska personalgruppen gå en ESL-utbildning.⁸

När det gäller aktiviteter har de fortsatt som tidigare med fester, utflykter och besök från kyrkan. Det lyfts fram att det är utmanande att göra saker i grupp. Resursmässigt är det naturligtvis bättre men det är inte alltid så uppskattat av de boende och passar inte alla. Det är viktigt att det inte blir ett tvång för någon att delta.

Elinsborgsbackens gruppbostad har ändrat sina dokumentationsrutiner. Personal och chefer har även haft diskussioner om olika regler och i vilket syfte de finns. Det är fortsatt låst till köken men de boende kan vara där inne tillsammans med personal. Tider för måltider är inte längre lika strikta men de försöker fortsatt hålla rutiner i den mån det är möjligt. Personalen går alltid runt och påminner de boende inför måltid. Det är även möjligt för de boende att be om att få maten serverad vid ett senare tillfälle alternativt ta med maten till den egna lägenheten om de önskar det. När det gäller frukost har rutinen ändrats så att det har blivit mer fritt utifrån den enskildes önskemål.

När det gäller aktiviteter har de börjat jobba med aktivitetsårshjul och planering utifrån de boendes egna önskemål. Här planeras vem i personalgruppen som ska ansvara för aktiviteten och vilka boende som vill vara med. Exempel på aktiviteter som genomförts är kryssning, besök på Kolmården och Gröna lund, museum, Elinsborgsbacken-loppet och basket. Varje vecka får boendet besök av en personlig tränare. De har gjort iordning ett aktivitetsrum med motionscykel och vikter. Vidare finns det möjlighet för de boende att träna gratis på gymmet som finns i den närliggande simhallen. En del boende deltar också i den öppna verksamheten. På helgerna är det möjligt för de boende att baka tillsammans med personal och de firar olika högtider. Frågan om intresse och engagemang för aktiviteter är något som ledningen haft med sig vid rekrytering av ny personal. Erfarenheten är att de boende upplever att förändringsarbetet som gjorts kring aktiviteter är positivt. Det är fler som deltar nu när personalen i större utsträckning lyssnar på de boendes egna önskemål. Även personalgruppen tycker att det har blivit roligare att arbeta.

⁸ ESL står för Ett Självständigt Liv och metoden innebär träning av olika färdigheter för att öka kunskapen om sin sjukdom och hitta strategier för att hantera sin vardag så självständigt som möjligt.

Malmskillnadsgatans gruppbostad erbjuder nu fler aktiviteter, både enskilt och i grupp. De har även gjort en stor satsning på måltiderna, där de jobbar mer miljöterapeutiskt för att de boende ska vara mer delaktiga, vilket har fallit mycket väl ut. Ett exempel som ges är att de boende tillsammans, två och två, ansvarar för något område på olika dagar, det kan vara att duka eller köra matvagnen. Det är flera av de boende som deltar i detta och många tycker det är roligt att vara mer delaktiga. Ledningen uppger att de ska satsa mer på att utvidga det miljöterapeutiska arbetet där de boende får göra saker tillsammans med personalen. De har fortsatt som tidigare med temamiddagar och firande av högtider. Vidare erbjuds olika cirklar och helgaktiviteter som de boende kan delta i. Eftersom det erbjuds så mycket aktiviteter på boendet är det inte så många som är motiverade att gå till en träfflokal.

Ledsagning enligt SoL och ledsagarservice enligt LSS till barn och unga vuxna

Kvalitetsgranskningen genomfördes i stadsdelsförvaltningarna Bromma, Järva, Kungsholmen och Skarpnäck. Totalt omfattade granskningen 95 ärenden för barn och unga vuxna upp till 21 år.

Granskningen visade att arbetsgrupperna på olika sätt behövde säkerställa att handläggning och dokumentation genomfördes på ett korrekt och rättssäkert sätt. Fortsatt arbete behövdes för att brukar- och barnrättsperspektiv än mer ska genomsyra ärendehandläggningen. Granskningen visade också att det förekom exempel på att kontakter med utomstående tagits trots att uppdaterade uppgifter om fullmakt och samtycke saknades i akten. Ett annat utvecklingsområde var att säkerställa att beställningar utformades i enlighet med stadens riktlinjer och anvisningar samt att hanteringen av anhöriganställning behövde bli bättre. Arbetet med systematisk uppföljning var ett generellt utvecklingsområde. Granskningen visade att anhörigperspektivet behövde stärkas ytterligare samt att verksamheterna behövde se över rutinen för att ställa frågor om våld när den enskilde fyllt 18 år.

Samtliga enheter som ingick i granskningen uppger att de på olika sätt har kunnat använda resultatet för att utveckla arbetet med handläggning och dokumentation. Resultatet har enligt flera enheter varit ett bra underlag för kvalitetsutveckling i samtliga insatser, inte bara ledsagning och ledsagarservice. Samtliga enheter genomför regelbundet egna kollegiala aktgranskningar och flera av dem uppger att de har kunnat använda granskningsresultatet för att utveckla sina granskningsmallar.

Åtgärder som genomförts med anledning av granskningsresultatet

I *Bromma* genomförs kollegiala aktgranskningar där handläggare granskar varandra samt en egenkontroll av metodutvecklare. Mycket av det som framkom i granskningen var sådant som de även uppmärksammat att de behövde jobba med i samband med andra insatser. Utifrån resultatet av granskningen gjorde de en handlingsplan med åtta punkter:

1. ***Information om omkostnadsersättning***
Enhetens gruppledare har haft en dragning/genomgång med arbetsgruppen så att alla känner till vad som ska göras och känner till den informationsbroschyr som socialförvaltningen har tagit fram.
2. ***Barns intressen***
För att säkerställa att barnets intressen framgår i utredningen har en genomgång av samtliga beslut som fattats under första kvartalet 2025 gjorts. Genomgången visade att sådan information framkom i samtliga ärenden.
3. ***Aktuella DUR-utredningar***
För att säkerställa att det finns aktuella DUR-utredningar tillhörande samtliga beslut som fattas görs regelbundna avstämningar med enhetens handläggare.
4. ***Beställningar***
Enheten planerar en workshop under 2026 på temat att skriva tydliga beställningar i enlighet med stadens anvisningar.
5. ***Uppföljning av insats***
Uppföljning av insats har gått igenom på metodmöte där de bland annat tillsammans gått igenom stadens anvisningar. Under våren 2026 planeras en aktgranskning kopplat till detta.
6. ***Fullmakter och sekretessmedgivanden***
En punkt avseende fullmakter och sekretessmedgivanden har lagts till i enhetens aktgranskningsmall.
7. ***Barns rätt till delaktighet***
Enhetens barnhandläggare har diskuterat arbetet med barns delaktighet, framförallt hur de ska jobba med återkoppling.

Ett mål är att återkopplingsbrev ska användas i större utsträckning.

8. Frågor om våld

En punkt avseende frågor om våld samt dokumentation avseende detta har lagts till i enhetens granskningsmall. Under hösten 2025 har en metoddag avseende frågor om våld genomförts.

Kungsholmen har gjort en del förändringar i verksamheten men inte specifikt kring ledsagning utan de har mer generellt jobbat med all handläggning. En stor kollegial aktgranskning genomförs varje höst med fokus på rättssäkerhet. Utifrån denna väljs sedan teman ut som granskas extra under våren. Ett exempel på tema var beställningar och det visade ett gott resultat. När det gäller frågor om barns rätt till delaktighet är detta ett ständigt utvecklingsområde. De har jobbat med detta under året och kommer fortsätta jobba med det. Det finns fortfarande arbete att göra för att säkerställa att alla barn görs delaktiga och att skriva individuella barnkonsekvensanalyser.

Skarpnäck uppger att det är bra att bestämmelser om anhörganställning har tydliggjorts i de reviderade riktlinjerna. Det har blivit lättare att göra bedömningar kopplat till när anhörganställning ska godkännas och inte. Generellt har de jobbat mer systematiskt med att se till att genomförandeplaner kommer in och stämmer överens med beställningen. De har även arbetat med att skriva tydligare beställningar där det framgår vad som ska göras och där även den enskildes personliga mål framgår. När det gäller ärenden som avser insatser till barn 0 till 17 år utgår de alltid från barnet men det finns fortfarande arbete att göra kopplat till att tydliggöra ett besluts konsekvenser för barnet. I Skarpnäck har de under 2025 särskilt följt upp ledsagning i verksamhetsplanen. Detta görs genom en enkät som den enskilde får fylla i vid uppföljning. Syftet är att följa upp om den enskilde är nöjd med insatsen och får möjlighet att göra de aktiviteter som han eller hon själv önskar. Resultatet kommer analyseras i samband med verksamhetsberättelsen.

I Järva genomförs kollegial aktgranskning två gånger per år. Funktionshinderinspektörernas granskningar och resultat är ett bra underlag för att veta om det är något som behöver läggas till i den egna aktgranskningsmallen. Efter granskningen har Järva lagt till en punkt som avser information om ledsagning och stadens modell (socialförvaltningens broschyr) med syfte att kunna följa om information har lämnats till den enskilde eller inte. Eftersom inspektörernas granskning visade att detta ibland missades ville

Järva säkerställa att personer som beviljas ledsagning alltid får den här informationen. Att information om ledsagning och stadens modell lämnats anges sedan under rubriken *Ansökan avser* i utredningen. Att den enskilde fått frågan om samt fått beslut om omkostnadsersättning ska också läggas in i enhetens granskningsmall. För att säkerställa att handläggaren inte missar att ställa frågor om våld till den enskilde när han eller hon fyllt 18 år har även detta lagts in i enhetens egna aktgranskningsmall. Vidare har enheten tagit fram en rutin som ska säkerställa att handläggare inte missar när en enskild ska fylla 18 år. Inför 18-årsdagen får den enskilde särskild information om vad denne behöver veta och tänka på när han eller hon blir myndig. Det har även pågått arbete för att implementera att genomförandeplanen ska tas med och följas upp när insatserna följs upp. Gruppledare går särskilt igenom arbetet med mål och beställning när nyanställda handläggare introduceras. Detta är något som fått extra fokus utifrån den här och tidigare återkopplingar från funktionshinderinspektörerna.

Slutord

I de kvalitetsgranskningar som genomförs är ett kombinerat granskningsunderlag bestående av kvantitativ och kvalitativ aktgranskning samt dialogmöten viktigt för inspektörernas analys och slutsatser. När ärenden väljs ut slumpmässigt har det material som ingår i granskningen naturligtvis betydelse för vilka slutsatser som kan dras. Varje genomförd granskning bedöms dock kunna ge en indikation på behov av kunskapshöjning och utvecklingsbehov hos de verksamheter som ingår i granskningen.

De uppföljningar som gjorts under 2025 visar att samtliga enheter och verksamheter på olika sätt har kunnat använda granskningsresultaten för att utveckla sitt arbete. När det gäller de utvecklingsområden som framträder i årets granskningar kan det konstateras att det fanns en variation både inom och mellan de granskade enheterna. Det blir samtidigt tydligt att liknande utvecklingsbehov finns på enheterna oavsett verksamhetsområde och insatser. Dessa utvecklingsområden, så som exempelvis rättssäker handläggning, frågor om våld, barnrätts- och anhörigperspektiv samt systematisk individuppföljning, återfinns även i den granskning som gjordes gällande ledsagning och ledsagarservice 2024 och som följdes upp 2025. Det kan därför antas att liknande hantering även kan förekomma i andra stadsdelsnämnder. Detta indikerar att enheter som inte ingått i en granskning med stor sannolikhet kan ha nytta av resultatet och använda det som underlag för fortsatt kvalitetsarbete i den egna verksamheten. Utöver detta kan Socialförvaltningen använda

granskningsresultatet som underlag för att ta ställning till om, och i sådana fall hur, stadsgemensamma riktlinjer, anvisningar och rutiner behöver utvecklas. Socialförvaltningen kan även använda granskningsresultatet som underlag för att ställning till om kompetenssatsning behövs inom ett eller båda verksamhetsområdena.

Planering 2026

Våren 2026 inleds med en granskning av handläggningstider i ärenden som avser insatser till personer med funktionsnedsättning. Mot bakgrund av den kritik som staden har fått av JO⁹ under 2025 finns det skäl att undersöka hur handläggning av ärenden som avser insatser till personer med funktionsnedsättning hanteras för att vid behov kunna föreslå kompetenssatsning och utveckling inom området. Årets andra granskning kommer avse handläggning och genomförande av insatsen Hem för vård och boende (HVB) inom socialpsykiatrin.

Under hösten 2025 genomfördes en spridningskonferens som tog avstamp i granskningen av barns delaktighet i ärenden avseende insatser enligt LSS. Konferensen syftade till att sprida goda och konkreta exempel på hur barn kan göras mer delaktiga genom handläggningsprocessen. Handläggare från samtliga stadsdelsförvaltningar i staden deltog på konferensen. Tillsammans med socialtjänstinspektörerna genomfördes en gemensam och sammanhållen presentation på temat barns delaktighet under stadens Barnrättsvecka. Under 2026 kommer socialförvaltningen tillsammans med stadsdelsnämnderna fortsätta utvecklingsarbetet avseende barns rätt till delaktighet. Parallellt med detta arbete planeras ett tillfälle för spridning av resultatet från den kvalitetsgranskning som avsåg sysselsättning och öppna verksamheter inom socialpsykiatrin. Arbetet med att revidera socialtjänst- och funktionshinderinspektörernas instruktioner kommer även påbörjas under året.

⁹ JO Dnr 6087-2024, 7555-2024, 9381-2024, 9542-2024, 5244-2023